

**Revisiun parziala da la Lescha davart la
Cassa da pensiun dal Grischun**

Rapport explicativ

Cuira, settember 2020

Cuntegn

I. Survista	4
1. Il concept da trais pitgas	4
2. Il provediment professiunal	4
3. Refurma dal provediment professiunal en Svizra	5
4. Tschains tecnic e nivel dals tschains	6
5. Svilup demografic	8
6. Tariffa da conversiun	8
7. Facit intermediar	9
II. Svilup e situaziun actuala tar la Cassa da pensiun dal Grischun (CPGR)	9
1. Svilup	9
2. Situaziun actuala	10
3. Problematicas / basegn d'agir per la CPGR	12
III. Cumparegliaziun cun autras instituziuns da provediment professiunal (benchmark)	14
1. Cumparegliaziun da las prestaziuns	14
2. Mesiras d'autras cassas da pensiun	17
3. Facit intermediar	17
IV. Finamiras, strategia e mesiras da la CPGR	18
1. Finamiras	18
2. Strategia	19
3. Mesiras per stabilisar e per mantegnair la cassa	19
4. Nov model da provediment cun ina finamira da prestaziun confurma al martgà	20
5. Structura nova e progressiva (instituziun collectiva)	20
6. La «attractivitad dal patrun» sco punct central da svilup	20

7. Attractivitat meglierada da las vischnancas affiliadas sco patronas	21
8. Finanziaziun	21
V. Explicaziuns davart las singulas disposiziuns	23
VI. Consequenzas finanzialas e persunalas	27
VII. Soluziun transitorica	27
VIII. Plan da termins	28

Rapport explicativ tar la revisiun parziala da la Lescha davart la Cassa da pensiun dal Grischun (LCPG; DG 170.450)

I. Survista

1. Il concept da trais pitgas

Il sistem da provediment svizzer sa basa sin il concept da trais pitgas. Dapi la votaziun dal pievel dals 3 da december 1972 è quest concept francà en la Constituziun federala (art. 111 da la Constituziun federala, Cst., CS 101).

1. pitga: provediment statal per segirar l'existenza resp. l'assicuranza svizra per vegls e survivents (AVS)
2. pitga: provediment professiunal per mantegnair il nivel da viver anteriur resp. il provediment professiunal (LPP)
3. pitga: provediment privat sco segirada supplementara

Per mantegnair il nivel da viver anteriur e per pudair cuvrir basegns che surpassan la basa d'existenza dovri – ultra da la AVS (renta maximala da 2370 francs per mais) – ina segirada supplementara. Quai è la 2. pitga. La finamira da prestaziun surordinada da la politica sociala è fixada en la Constituziun federala (art. 113 al. 2 Cst.). Tras il provediment obligatoric, pia tras la cumbinaziun da la AVS e da la part obligatorica da la LPP, duai esser pussaivel da «mantegnair il nivel da viver anteriur». A definir ed a controllar l'observaziun dal «nivel da viver anteriur» serva la quota da cumpensaziun. Quella designescha l'autozza da la renta en pertschients da l'ultim salari suttamess a la AVS. En sia missiva tar la LPP (1975) ha il Cussegl federal definì questa quota da cumpensaziun aspirada a 60 %.

Il legislatur svizzer ha introducì il provediment professiunal per il 1. da schaner 1985 tras la Lescha federala davart la prevenziun professiunala per vegls, survivents ed invaliditad (LPP). Las patronas ed ils patrons èn obligads d'assicurar lur personas employadas tar ina instituziun da provediment.

2. Il provediment professiunal

En la lingua da mintgadi vegnan las instituziuns da provediment professiunal tenor la LPP er numnadas cassas da pensiun. Las prestaziuns tenor la LPP vegnan purschidas da cassas da pensiun, d'assicuranzas e da fundaziuns collectivs autonomas. Interpresas pli grondas u administraziuns publicas han per regla in'atgna cassa da pensiun, uschia er il chantun Grischun cun la Cassa da pensiun dal Grischun (CPGR).

En in punct sa differenziescha la LPP fundamentalmain da tut las autras assicuranzas socialas. Ella na prescriba betg ina tscherta soluziun, mabain sa restrenschia da definir in standard minimal. Ella permetta da midar las disposiziuns a favur da las personas assicuradas. La maiortad da las instituziuns da provediment enconuscha prestaziuns che surpassan las prestaziuns minimalas da la LPP. Ellas vegnan designadas sco cassas enzugiantas. Tar quellas tutga er la CPGR.

Las cassas da pensiun vegnan finanziadas tras la procedura da chapitalisaziun. Quai vul dir che mintga persuna assicurada furma – en in process da spargn reglamentà – ses agen chapital per il pajament da las rentas resp. per il provediment en la vegliadetgna. Las cassas da pensiun èn obligadas d'investir ils chapitals en moda uschè segira sco pussaivel, dentant tuttina cun finamira da rendita. Ultra da las patrunas e dals patruns sco er da las personas emploiadas vala il martgà da chapital sco terz pajader da contribuziuns.

Cur ch'ina persuna assicurada vegn pensiunada, vegn terminà ses process da spargn individual, ed i suonda la fasa da pajament. En il model dal primat da contribuziun vegn il chapital spargnà resp. il dabun da vegliadetgna convertì en ina renta. Cun la tariffa da conversiun vegn fixada l'autezza da la renta da vegliadetgna annuala (renta annuala sco procentuala dal chapital da vegliadetgna spargnà).

Calulatoricamain dependa la tariffa da conversiun oravant tut da dus facturs: da l'aspetativa da vita da la persuna assicurada il mument dal pensiunament (durada spetgada dal pajament da la renta) e dal retgav spetgà sin il chapital da vegliadetgna durant la fasa da pajament.

Sche la tariffa da conversiun applitgada da la cassa è pli auta che la tariffa da conversiun correcta en chaussas tecnicas d'assicuranza (calculada a maun da las basas tecnicas da l'assicuranza e dal tschains da bilantscha tecnic da la cassa), resulta ina perdita da pensiunament. L'obligaziun da rentas chapitalisadas è pli auta ch'il chapital da vegliadetgna disponibel da la persuna assicurada. Las renditas dal chapital èn sa reducidas ils ultims onns, entant che l'aspetativa da vita è s'augmentada a medem temp. Quai ha per consequenza che las tariffas da conversiun applitgadas na correspundan savens betg a las realitads actualas. Las perdidas da pensiunament che resultan qua tras ston vegnir surpigliadas da las cassas da pensiun. Resultar resultan redistribuziuns da las personas assicuradas a las personas che retiran rentas. Stimaziuns actualas per l'onn 2019 partan d'ina redistribuziun da 7,2 milliardas francs per las cassas da pensiun da la Svizra.

3. Refurma dal provediment professiunal en Svizra

Las rentas dal provediment professiunal èn dapi pli ditg sut squitsch. Quai pervia da l'augment da l'aspetativa da vita e pervia da la situaziun difficila duraivla sin ils martgads da chapital cun tschains fitg bass resp. negativs. Igl è incontestà ch'igl exista in basegn da refurma urgent per il provediment professiunal en Svizra.

Las votantas ed ils votants svizzers han refusà l'onn 2017 il project da lescha per il Provediment da vegliadetgna 2020. Ed uschia er la reducziun da la tariffa da conversiun minimala tenor la LPP da 6,8 % a 6,0 %, ch'era prevista cun quest project. Sin quai ha il Cussegl federal concludì d'elavurar dus projects separads per la 1. e per la 2. pitga. La missiva tar la stabilisaziun da la 1. pitga (AVS 21) è vegnida deliberada dal Cussegl federal l'onn 2019.

Ils 13 da december 2019 ha il Cussegl federal avert la consultaziun tar la refurma da la LPP. Pervia da la pandemia dal coronavirus è la consultaziun vegnida prolungada ed ha durà fin la fin da matg 2020. La refurma proponida ha l'intent da segirar las rentas, da rinforzar la finanziaziun sco er da meglierar l'assicuranza da personas che

lavoran a temp parzial ed uschia en spezial da las dunnas. Il sboz preliminar da la lescha sa basa per gronda part sin la proposta da cumpromiss elavurada dals partenaris socials.

Persunas che retiran en l'avegnir rentas da vegliadetgna e d'invaliditad dal provediment professiunal duain survegnir – tenor la proposta dal Cussegl federal – in supplement da renta mensil per vita duranta. Quest supplement da renta na dependess betg da l'autezza da la renta e duess vegnir finanzià en moda solidarica tras ina contribuziun da 0,5 % sin las entradas annualas suttamessas a la AVS. Plinavant duai la deducziun da coordinaziun obligatorica tenor la LPP vegnir smesada dad oz 24 885 francs a 12 443 francs. Las bunificaziuns da vegliadetgna duain vegnir adattadas e duain – cumpareglià cun la lescha vertenta – vegnir graduadas main fitg sur las classas da vegliadetgna ora.

La tariffa da conversiun proponida da 6 % è antiquada en chaussas tecnicas d'assicuranza. Implitgà vegn in tschains da var 3,7 %. Tras l'auta quota da dabuns da vegliadetgna suobligatorics da las persunas assicuradas han bleras instituziuns da provediment enzugliantas reduci successivamain lur tariffas da conversiun reglamentaricas ils ultims onns. Entant che la tariffa da conversiun normada a la vegliadetgna da 65 onns sa chattava l'onn 2014 en media anc tar 6,29 %, importava ella l'onn 2019 mo pli 5,71 %. (Funtauna: Cumissiun da surveglianza suprema dal provediment professiunal CSS PP, rapport annual 2019). Quest process vegn a cunfinuar, ed ulteriuras reducziuns vegnan a suandar.

4. Tschains tecnic e nivel dals tschains

Il tschains tecnic è in dals elements centrals per la finanziaziun d'ina instituziun da provediment: d'ina vart perquai ch'el è decisiv per fixar l'autezza da las obligaziuns da rentas currentas, da l'autra vart perquai ch'el è relevant per la finamira da prestaziun tar las persunas assicuradas.

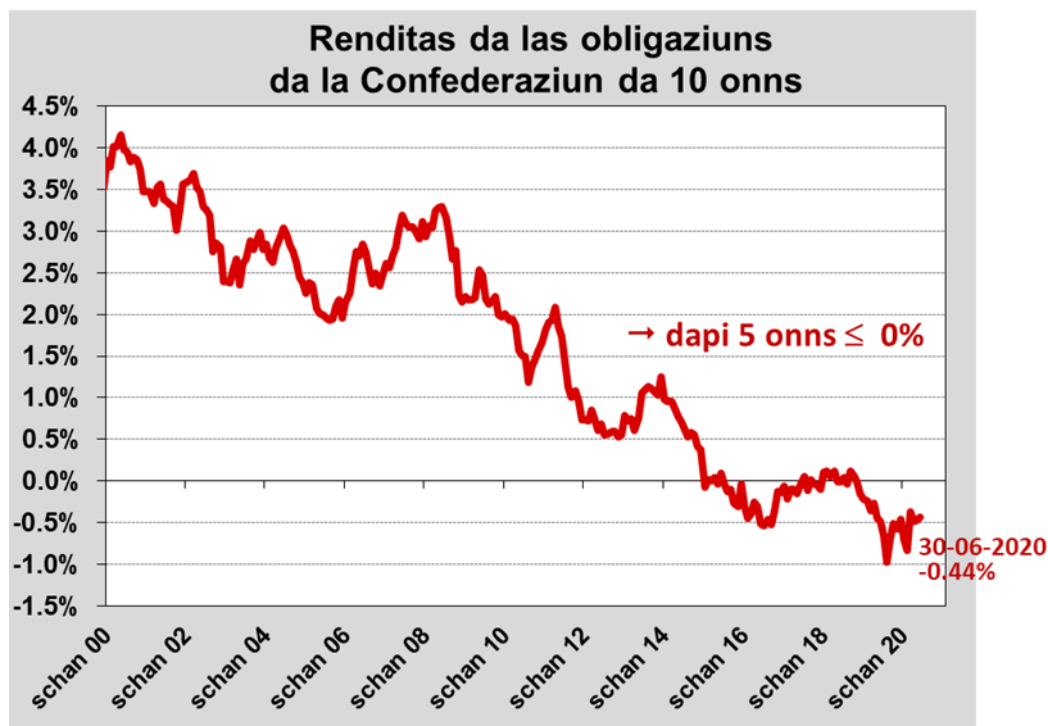
Tar la calculaziun dals chapitals ch'èn necessariis per finanziair las prestaziuns empermessas d'ina cassa da pensiun surpiglia el la funcziun da la tariffa da discount da las prestaziuns da rentas che duain vegnir pajadas. Pli bass ch'il tschains tecnic è, e pli aut ch'il chapital da provediment necessari per finanziair las rentas currentas è. Mintga giada ch'il tschains tecnic vegn sbassà, ston vegnir auzads ils chapitals da provediment per las rentas currentas. Sco «regla generala» vala: sch'il tschains tecnic vegn sbassà per 1 punct procentual, ston ils chapitals da provediment per las rentas vegnir auzads per 10 %.

In augment necessari dals chapitals da provediment va sin donn e cust da la reserva en cas da midadas da la valur resp. chaschuna ina sutgaranzia da la cassa, sche quella n'ha nagina reserva u sche sia reserva è insufficienta. Quai succeda, perquai ch'il dretg federal e la giurisdicziun scumondan da midar las prestaziuns da rentas currentas. Per las persunas che retiran las rentas èn ellas in dretg bain acquistà. In regress a las rentas per sanar las cassas da pensiun n'è betg admissibel (abstrahà d'augment voluntars da las rentas durant ils ultims 10 onns).

Tenor las disposiziuns da la LPP appartegna la tscherna dal tschains tecnic a las incumbensas intransmissiblas e nunprivablas da l'organ suprem d'ina instituziun da provediment. Tenor las prescripziuns legalas sa basa quest organ en quest connex sin las recumandaziuns da l'experta u da l'expert per il provediment professional.

La Chombra svizra dals experts da cassas da pensiun (CSEP) ha concludì l'onn 2019 ina revisiun da la direttiva tecnica 4 (DTA 4) davart il tschains tecnic. La versiun revedida da la DTA 4 è vegnida declarada da la CSS PP sco generalmain impegnativa. Ella sto vegnir observada obligatoricain da tut las expertas e da tut ils experts da cassas da pensiun en Svizra e vala per tut las clusiuns a partir dals 31 da december 2019. La limita superiura per il tschains tecnic, ch'è vegnida calculada tenor la DTA 4, importava 1,83 % per la clusiun dal quint annual 2019 (-0,37 % rendita media d'obligaziuns da la Confederaziun da 10 onns + 2,5 % supplement - 0,3 % utilisaziun da tavlas periodicas = 1,83 %). Questa limita superiura vala per tut las instituziuns da provediment che utiliseschan tavlas periodicas. Cun tavlas da generaziuns sa chatta la limita superiura l'onn 2019 tar 2,13 %, perquai che la reducziun per ina lunga vita d'almain 0,3 puncts procentuals croda davent. En lur recumandaziun ston las expertas ed ils experts da cassas da pensiun resguardar cunzunt er la structura da l'instituziun da provediment.

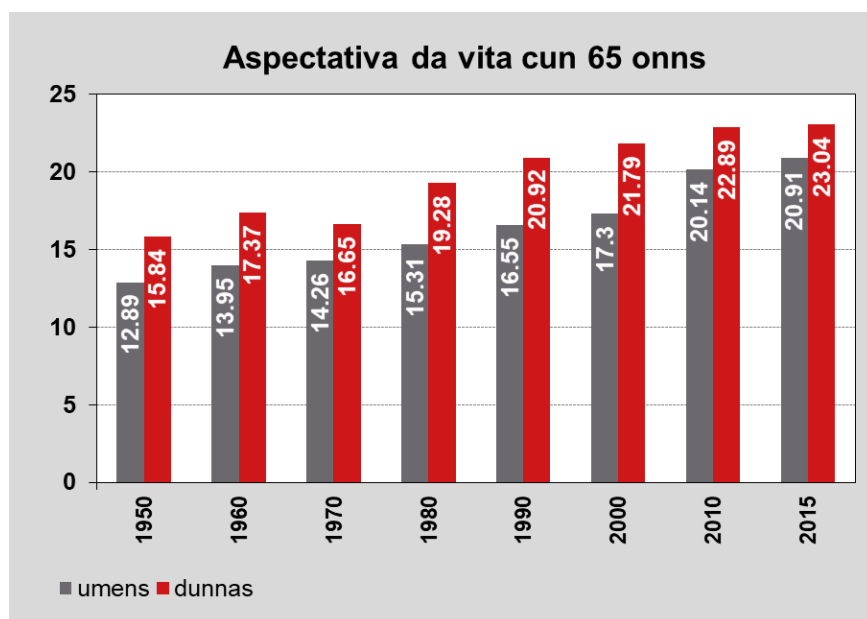
Il svilup dals tschains dapi l'introducziun da la LPP l'onn 1985 mussa che la rendita da las obligaziuns da la Confederaziun da 10 onns ha importà l'ultima giada l'onn 2000 4,0 %, sco quai ch'igl è necessari per ina tariffa da conversiun da 6,8 %. Dapi lura è ella sa reducida fermamain. Suent l'introducziun dals tschains negativs da la Banca naziunala svizra l'onn 2015 sa chattava la rendita per il solit medemamain en il sector negativ, l'onn 2019 temporarmain schizunt tar -1 %. Il zercladur 2020 importa la rendita var -0,5 %.

5. Svilup demographic

L'aspettativa da vita a la vegliadetgna da 65 onns è creschida dapi l'onn 1950 per var 8 onns tar ils umens e per bun 7 onns tar las dunnas. Contemplà a lunga vista è l'aspettativa da vita pia creschida en mintga decenni per bun 1 onn.

Tar ils umens è l'aspettativa da vita a la vegliadetgna da 65 onns creschida entaifer 15 onns da 12,89 a 20,9 onns (+21 %) tenor las basas tecnicas da l'assicuranza «DP 2015». Quai vul dir ch'ina renta da vegliadetgna sto vegnir pajada a la valur spetgada per ina durada da 21 pertschient pli ditg. Quai sa manifestescha en capitals da providiment necessaris pli auts ed en retenziuns ed è ina gronda chargia finanziaria per ina cassa da pensiun.

Funtauna: Prevanto SA, Turitg

6. Tariffa da conversiun

La tariffa da conversiun è quella procentuala, cun la quala il dabun da vegliadetgna disponibel vegn convertì il mument dal pensiunament en ina renta da vegliadetgna annuala. L'autozza da la tariffa da conversiun dependa en spezial dal tschains previs e da l'aspettativa da vita. Sch'il tschains previs per la tariffa da conversiun applitgada è pli aut ch'il tschains tecnic duvrà per la bilantschaziun da las obligaziuns da rentas, resulta in'uschenumnada perdita da pensiunament. Tar mintga pensiunament sto la cassa da pensiun far immediatamain retenziuns finanzialas correspondentas. Questas perditas da pensiunament van sin donn e cust dal grad da cuvrida e la finala sin donn e cust da las personas assicuradas. Ils ultims onns ha quai già per consequenza che bleras cassas da pensiun han stuì duvrar meds finanzials considerabels per las personas che retiran rentas e n'han betg pli pudì applitgar quests meds per las personas assicuradas activas. En la media dals ultims 6 onns èn vegnids redistribuids – tenor la Cumissiun da surveglianza suprema dal providiment professional CSS PP – mintga onn 6,8 milliardas francs. Las tariffas da conversiun memia autas èn – tenor l'avis da la CSS PP – la ristga dominante da la 2. pitga.

7. Facit intermediar

Ils elements centrals per fixar las rentas èn sa midads fermamain ils ultims onns. Il nivel dals tschains è – er ord vista istorica – extremamain bass, e l'aspetativa da vita crescha d'in cuntin. Tuts dus svilups engrevgeschan fermamain las cassas da pensiun.

D'ina vart ston vegnir adattadas regularmain las supposiziuns per las rentas currentas, e correspudentamain ston vegnir auzads ils chapitals per las rentas. Quests meds finansials mancan per furmar reservas e per tschainsir cun la medema tariffa ils chapitals da las personas assicuradas activas. Quai chaschuna in tractament inegal tranter las personas che retiran rentas e las personas assicuradas activas resp. in dischavantatg unilateral per las personas assicuradas activas. La finamira sto esser quella che la tschainsida respectiva dals chapitals da spargn corresponda almain al tschains tecnic decisiv per las rentas.

Da l'autra vart ston er las tariffas da conversiun utilizadas per calcular las rentas vegnir adattadas al svilup dals parameters technics. Las tariffas da conversiun ston vegnir sbassadas, quai che chaschuna – senza mesiras da sustegn – rentas considerablmain pli bassas. Las prestaziuns da las cassas da pensiun daventan uschia continuadamain mendras.

II. Svilup e situaziun actuala tar la Cassa da pensiun dal Grischun (CPGR)

1. Svilup

a) Finanziaziun restanta

L'onn 2000 ha il Cussegl grond concludì la finanziaziun restanta per la Cassa da pensiun chantunala dal Grischun (CP) da quella giada tras apports da chapital da las patronas e dals patrons ch'èn associads obligatoricamain a la cassa. En la revisiun totala da la Lescha davart las finanzas dal chantun Grischun (LFC) dals 18 da zercladur 2004, ch'è entrada en vigur il 1. da schaner 2005, èn vegnidas regladas sin il stgalim da la lescha las modalitads da la finanziaziun restanta. Las patronas ed ils patrons associads obligatoricamain a la cassa èn vegnids obligads da surpigliar fin il pli tard la fin da l'onn 2011 mintgamai proporziunalmain il deficit da garanzia da la CP. Il chantun ha surpiglià – ultra da ses deficit da garanzia – er l'entira part dal deficit dals Servetschs psichiatrics dal Grischun e dal Center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials sco er ina part da las quotas communalas per las personas d'instrucziun assicuradas e per ils selviculturs assicurads.

Suenter che tut las patronas e tut ils patrons avevan pajà lur parts dal deficit gia durant l'emprim onn da l'obligaziun legala u avevan renconuschì quellas en singuls cas sco emprests envers la CP, ha la finanziaziun restanta da la CP pudì vegnir terminada gia l'onn 2005. La finanziaziun restanta è sa restenschida a la cuvrida dal deficit tecnic da l'assicuranza da la CP per la fin da l'onn 2004 ed ha importà 549 milliuns francs (inclusiv ina indemnizaziun da la chareschia da 16 milliuns francs, ch'era integrada fin l'onn 1974 che n'era betg vegnida finanziada directamain). Uschia è la CP vegnida finanziada ad in grad da cuvrida da 100 pertschient, q.v.d. senza reservas

en cas da midadas da la valur. Medemamain n'è il svilup demografic betg vegnì resguardà suffizientamain. Il fatg che la glieud viva pli ditg è vegnì sutstimà, ed uschia n'han ils chapitals da provediment betg bastà per pajar las rentas garantidas. La finanziaziun posteriura da las rentas è mintgamai ida a quint da la CP e da las persunas assicuradas activas.

En la Lescha davart las finanzas è vegnida integrada supplementarmain ina garanzia chantunala da durada limitada. Per crear reservas en cas da midadas da la valur ha il chantun concedì a la CP durant maximalmain 10 onns ina garanzia da maximalmain 15 pertschient dal chapital da garanzia. La garanzia chantunala, che valeva fin maximalmain ils 31 da december 2015, è vegnida transferida per il 1. da schaner 2008 en la Lescha davart la Cassa da pensiun. En il rom da la revisiun parziala dals 23 d'avrigl 2013 è la garanzia chantunala vegnida stritgada per ils 31 da december 2013 anticipadamain senza cumpensaziun, perquai ch'ella era – sco pura garanzia da prestaziun (u garanzia da perdita) – facticamain ineffizienta e fiss vegnida applitgada mo en il cas teoretic da l'insolvenza da la CP (missiva carnet nr. 14/2012-2013, paginas 901 s.).

b) Independenza

Suenter che la finanziaziun restanta era terminada, ha il Cussegl grond transferì la CP – tenor l'art. 40 al. 2 LFC dals 18 da zercladur 2004 – en ina instituziun autonoma da dretg public cun atgna persunalità giuridica. L'indipendenza è succedida tras la revisiun parziala da la LCPG dals 12 da zercladur 2007. Dapi il 1. da schaner 2008 è la CP ina instituziun autonoma da dretg public dal chantun. Per l'onn 2014 ha già lieu la midada da num a Cassa da pensiun dal Grischun (CPGR). A medem temp èn vegnidas realisadas las pretensiuns da la refurma da la LPP: administraziun paritetica da la CPGR, cumpetenzas, tenor las qualas il legislatur fixescha la finanziaziun e la cumissiun administrativa las prestaziuns, sco er sistem da la chapitalisaziun cumpletta (missiva carnet nr. 14/2012-2013).

2. Situaziun actuala

La CPGR è l'instituziun da provediment da bleras patrunas e blers patruns da dretg public en il chantun Grischun sco er da lur persunas emploiadas. Tar las 148 patrunas e patruns affiliads tutgan il chantun Grischun e sias instituziuns autonomas da dretg public, bundant dus terzs da las vischnancas grischunas, autras corporaziuns ed autras patrunas e patruns da dretg public ch'adempleschan oravant tut incumbensas publicas. Cun passa 12 000 persunas assicuradas activas e persunas che retiran rentas e cun in chapital da provediment da 3,1 milliardas francs è la CPGR la cassa da pensiun la pli gronda en il Grischun. Sin plaun naziunal tutga ella tar ils 10 pertschient ils pli gronds da tut las instituziuns da provediment (valurs a la fin da l'onn 2019).

Indicatsurs or dal rapport da gestiun 2019 da la CPGR

	2019	Onn precedent
Effectivs	Dumber	Dumber
Persunas assicuradas activas	8'674	8'510
Persunas che retiran rentas	3'512	3'439
Patrunas e patruns associads	148	148
Chapitals	en miu. francs	en miu. francs
Chapital da provediment disponibel	3'072	2'793
Chapital da provediment persunas assicuradas activas	1'480	1'441
Chapital da provediment persunas che retiran rentas	1'191	1'161
Retenziuns tecnicas da l'assicuranza	302	104
Reservas en cas da midadas da la valor	100	86
Grad da cuvrida	103,4 %	103,2 %
Repartiziun da la facultad		
Liquiditad	3,8 %	4,5 %
Investiziuns tar la patruna u il patrun	4,2 %	2,9 %
Obligaziuns	29,4 %	31,2 %
Ipotecas	2,4 %	2,8 %
Aczias	29,6 %	26,2 %
Immobiglias Svizra	27,6 %	29,9 %
Immobiglias exteriur	0,0 %	0,0 %
Investiziuns alternativas	3,0 %	2,5 %
Rendita da las investiziuns da la facultad	9,2 %	-0,8 %
Tariffas da tschains		
Tschains sin dabuns da spargn	1,00 %	1,50 %
Tschains tecnic	2,00 %	2,00 %
Custs d'administraziun	fr.	fr.
Custs d'administraziun en general per persuna	118	126
da quai per l'assicuranza	72	74

3. Problematicas / basegn d'agir per la CPGR

a) Las prestaziuns n'èn betg pli cumpetitivas

Da differentas varts – da personas assicuradas, da personas che s'annunzian per plazzas, da las instituziuns autonomas da dretg public (Banca chantunala grischuna, scola auta spezialisada dal Grischun, Servetschs psichiatrici dal Grischun), ma er d'autras patronas e patrons – vegnan dapi pli ditg indizis adina pli ferm che las prestaziuns da la CPGR na sajan betg pli cumpetitivas. L'attractivitat d'ina cassa da pensiun vegn mesurada en emprima lingia vi da la planisaziun dal provediment e vi da las prestaziuns ch'ella porscha a sias personas assicuradas. Perquai ha la CPGR in interess fundamental da disponer da plans da provediment che correspundan al temp e che resguardan en moda cumplessiva ils basegns concrets da las personas assicuradas sco er da las patronas e dals patrons. La CPGR applitgescha actualmain in plan da provediment unitar. Per tschertas patronas e tscherts patrons è quel insufficient. Las var 150 patronas e patrons associads sa movan – sin fundament da lur activitad – en martgads da lavur fitg different. Cun in unic plan da provediment n'èsi betg pussaivel da porscher a tut las patronas ed a tut ils patrons soluziuns che correspundan al basegn ed al martgà.

b) Basegn d'adattaziun tar las basas tecnicas da l'assicuranza

Tar las basas tecnicas da l'assicuranza exista in basegn d'agir urgent. Il tschains tecnic per valitar las obligaziuns da rentas e la tariffa da conversiun per las rentas da vegliadetgna èn memia auts e ston vegnir reducids cleramain.

D'ina tariffa da conversiun reglamentarica memia auta resultan perditas da pensiunament che ston vegnir finanziadas sur retgavs d'investiziuns. La tariffa da conversiun correcta en chaussas tecnicas d'assicuranza è quella tariffa da conversiun che na chaschuna naginas perditas da pensiunament.

Cun las basas che la CPGR applitgescha actualmain (tschains tecnic da 2 % ed LPP 2015 cun tavlas periodicas) sa chatta la tariffa da conversiun correcta en chaussas tecnicas d'assicuranza tar 5,10 %. La tariffa da conversiun reglamentarica sa chatta l'onn 2020 tar 6,11 %. Uschia resulta l'onn 2020 ina perdita da pensiunament da 19,80 % (= 6,11 % dividì tras 5,10 % minus 1) resp. a partir da l'onn 2024 da 7,65 % (= 5,49 % dividì tras 5,10 % minus 1). Tranter las cassas publicas cumparegliadas en la Svizra orientala sto la CPGR portar las perditas da pensiunament las pli autas.

c) Las prestaziuns sa reduceschan anc pli fitg

Fin l'onn 2005 sa chattava la tariffa da conversiun da la CPGR tar 7,2 %. Dapi lura ha questa tariffa stuì vegnir sbassada cuntinuadamain. La cumissiun administrativa ha concludì l'ultima giada l'onn 2015 ina reduziun a partir da l'onn 2017 fin l'onn 2024. Durant quest temp sa reducescha la tariffa da conversiun reglamentarica da 6,55 % cuntinuadamain a 5,49 %. L'onn 2020 vala anc ina tariffa da conversiun da 6,11 %.

I sa mussa che quest plan da sbassada dura memia ditg ed è insufficient. Ils parameters realistics per la CPGR sa chattan tar in tschains tecnic dad 1,75 % cun tavlas da generaziuns (actualmain 2,0 % cun tavlas periodicas) e tar ina tariffa da conversiun da 4,7 %.

Las consequenzas da questas ulteriuras adattaziuns inevitablas èn perditas da rentas da fin 20 % en l'avegnir. Gnanc ina giada la finamira da prestaziun actuala – che na correspunda gia betg pli al martgà – na po vegnir observada, sche las contribuziuns da spargn na vegnan betg auzadas substanzialmain.

d) Dischavantatg per las personas assicuradas activas

Las reducziuns gia exequidas dal tschains tecnic – numnadamain da 4 % (fin l'onn 2007) a 2 % (dapi ils 31 da december 2018) – e da la tariffa da conversiun èn vegnidas finanziadas praticamain dal tutfatg da la CPGR. Las mesiras èn adina idas sin donn e cust da las personas assicuradas activas, perquai che las rentas currentas èn garantidas. Mo gia ils onns 2016 fin 2018 èn ils chapitals da spargn da las personas assicuradas activas vegnids tschainsids – en moda cumulada – cun 3,8 %, entant ch'ils chapitals da spargn da las personas pensiunadas han stuì vegnir tschainsids cun 9,8 %. Per rinforzar ils chapitals da garanzia da las personas che retiran rentas ha la CPGR mess a disposiziun fin la fin da l'onn 2019 apports da chapital resp. retenziuns en l'autezza da 270 milliuns francs. Las personas assicuradas activas han ultra da quai stuì desister l'onn 2010 d'ina tschainsida da lur dabuns da vegliadetgna, uschia ch'i mancan ad ellas dabuns da tschains en l'autezza da 24 milliuns francs.

Sche la Cassa da pensiun arriva en ina sutgaranzia e sto vegnir sanada, resultan consequenzas considerablas per las personas assicuradas activas sco er per las patrunas ed ils patruns en furma da contribuziuns supplementaras u da reducziuns da prestaziuns futuras (tschainsidas pli bassas). Il factur da ristga sco tal en quest connex è la quota d'obligaziuns da rentas, perquai che las rentas currentas ston adina er vegnir confinanziadas cuntinuadamain. Pli gronda che questa quota è, e pli pitschen che l'effect d'ina mesira da sanaziun è la finala.

En sia ultima expertisa en chaussas tecnicas d'assicuranza (per ils 31 da december 2018) giuditgescha l'experta per il provediment professiunal l'abiltad da sanaziun da la CPGR sco suonda:

«Tut en tut sto l'abiltad da sanaziun da la CPGR vegnir giuditgada sco critica, perquai ch'i vegnan duvrads blers meds finansials da las personas assicuradas activas sco er da las patrunas e dals patruns per la sanaziun.»

e) Basegn d'agir urgent

Tranter sias personas assicuradas ha la CPGR ina ferma generaziun da «baby-boomers». Ils 31 da december 2019 avevan 42 pertschient da las personas assicuradas activas 50 onns u dapli. Las personas assicuradas activas da 55 onns e dapli (27 %) disponan da 54 pertschient dals dabuns da vegliadetgna. Ils proxims onns vegnan bleras da questas personas a vegnir pensiunadas. Sche bleras personas assicuradas cun gronds dabuns da spargn van en pensiun cun ina tariffa da conversiun memia auta, resultan grondas perditas da pensiunament che ston vegnir surpigliadas

da las personas assicuradas activas restantas. Perquai che novas perditas da pensiunament duessan sche pussaivel vegnir evitadas, èsi inditgà d'agir svelt e decidida-main. Ils parameters technics ston vegnir adattads a las realitads. Las prestaziuns da la CPGR vegnan a sa reducir considerablmain uschia.

Sche la cumpetitivitad dal plan da provediment da la CPGR resp. da sias prestaziuns duai vegnir restabilida, dovri contribuziuns da spargn cleramain pli autas che oz.

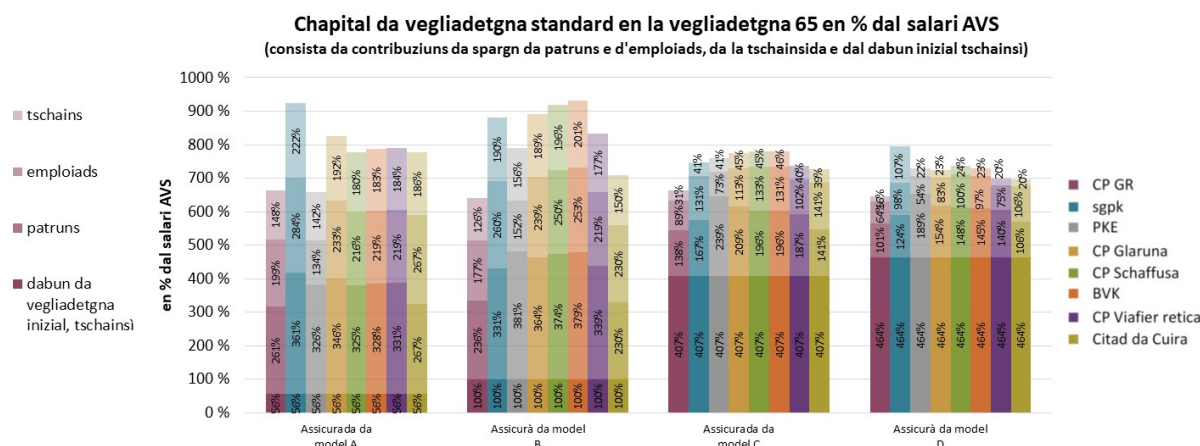
III. Cumparegliaziun cun autras instituziuns da provediment professiunal (benchmark)

1. Cumparegliaziun da las prestaziuns

La CPGR ha fatg l'onn 2019 in'analisi da benchmark cumplessiva cun cassas da pensiun publicas cumparegliablas. Per incumbensa da la CPGR han ils experts da la Allvisa SA cumpareglià la finanziaziun e las prestaziuns da las suandantas institu-ziuns da provediment professiunal:

- Cassa da pensiun da la Viafier retica
- Cassa da pensiun da la citad da Cuira
- Cassa da pensiun da Glaruna
- Cassa da pensiun da Son Gagl
- Cassa da pensiun da Schaffusa
- PKE Fundaziun da provediment Energia (cassa da pensiun da bleras ovras partenarias)
- BVK Provediment dal personal dal chantun Turtig

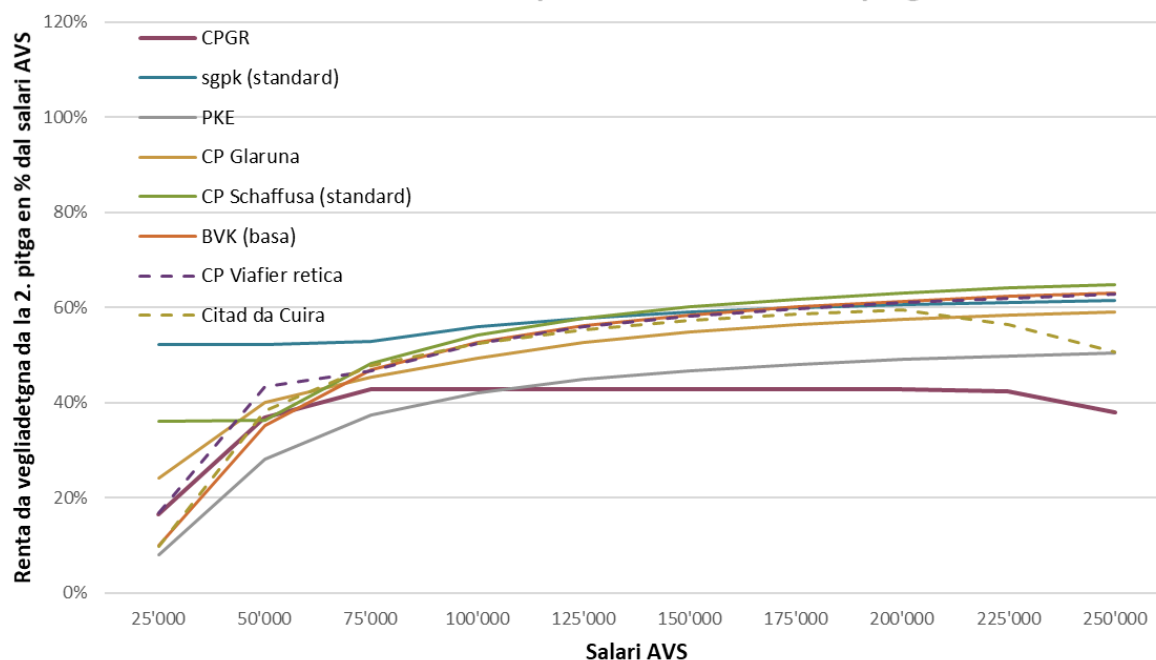
En il benchmark èsi sa mussà che la CPGR è – tar bleras cumponentas da presta-ziun – sin l'ultim rang: prestaziuns da spargn, prestaziuns da ristga, attractivitat per personas che lavuran a temp parzial, flexibilitad. Da la cumparegliaziun da la finan-ziaziun èsi resultà che la CPGR ha procentualmain las contribuziuns da spargn las pli bassas. Gia l'onn 2018 ha in'autra cumparegliaziun da 20 cassas da pensiun chantunalas mussà che la CPGR ha las bunificaziuns da spargn cumuladas las pli bassas e la finamira da prestaziun la pli bassa a la fin d'ina vita professiunala. En quest connex stoi vegnir resguardà ch'il process da spargn cumenza tar la CPGR dapi l'onn 2016 cun 20 onns e dura uschia – en cumparegliaziun cun bleras cassas da pensiun – 5 onns pli ditg.

Funtauna: Allvisa SA, Turtig

Las suandantas graficas mussan las finamiras da prestaziun teoreticas da la CPGR ch'èn resultadas – en cumparegliaziun cun autras cassas da pensiun – da l'analisa da benchmark. Per cumparegliar la finamira da prestaziun teoretica è vegnida re-sguardada ina cumplaina durada da contribuziun sur in'entira vita professiunala (vegliadetgna 25 fin 65 onns, tar la CPGR a partir da la vegliadetgna da 20 onns) senza largia da contribuziun resp. cumprà en cumplettamain, tschainsida cun 2 %.

Finamira da prestaziun da la 2. pitga

Funtauna: Allvisa SA, Turitg

	CPGR	CP Glaruna		CP citad Cuira	CP Viafier retica
	standard	standard	plus	standard	standard
Cumprar en max.	1041%	1398%	1570%	1218%	1367%
Finamira da prestaziun, salari AVS 65'000					
5.49%	38%	51%	57%	44%	50%
5.20% / 5.10%*	36%	48%	54%	42%	47%
4.70%	32%	44%	49%	38%	43%
Finamira da prestaziun, salari AVS 90'000					
5.49%	41%	56%	62%	48%	54%
5.20% / 5.10%*	39%	53%	59%	46%	51%
4.70%	35%	48%	53%	41%	46%
Finamira da prestaziun, salari AVS 130'000					
5.49%	46%	62%	70%	54%	61%
5.20% / 5.10%*	44%	59%	66%	51%	57%
4.70%	40%	53%	60%	46%	52%
Finamira da prestaziun, salari AVS 150'000					
5.49%	48%	64%	72%	56%	63%
5.20% / 5.10%*	45%	61%	68%	53%	59%
4.70%	41%	55%	62%	48%	54%

Reducziun da la tariffa da conversiun: las prestaziuns (da vegliadetgna) sa reduceschan

Cumparegliaziun da benchmark: la CPGR porscha prestaziuns cleramain pli bassas che las autras cassas cumparegliadas

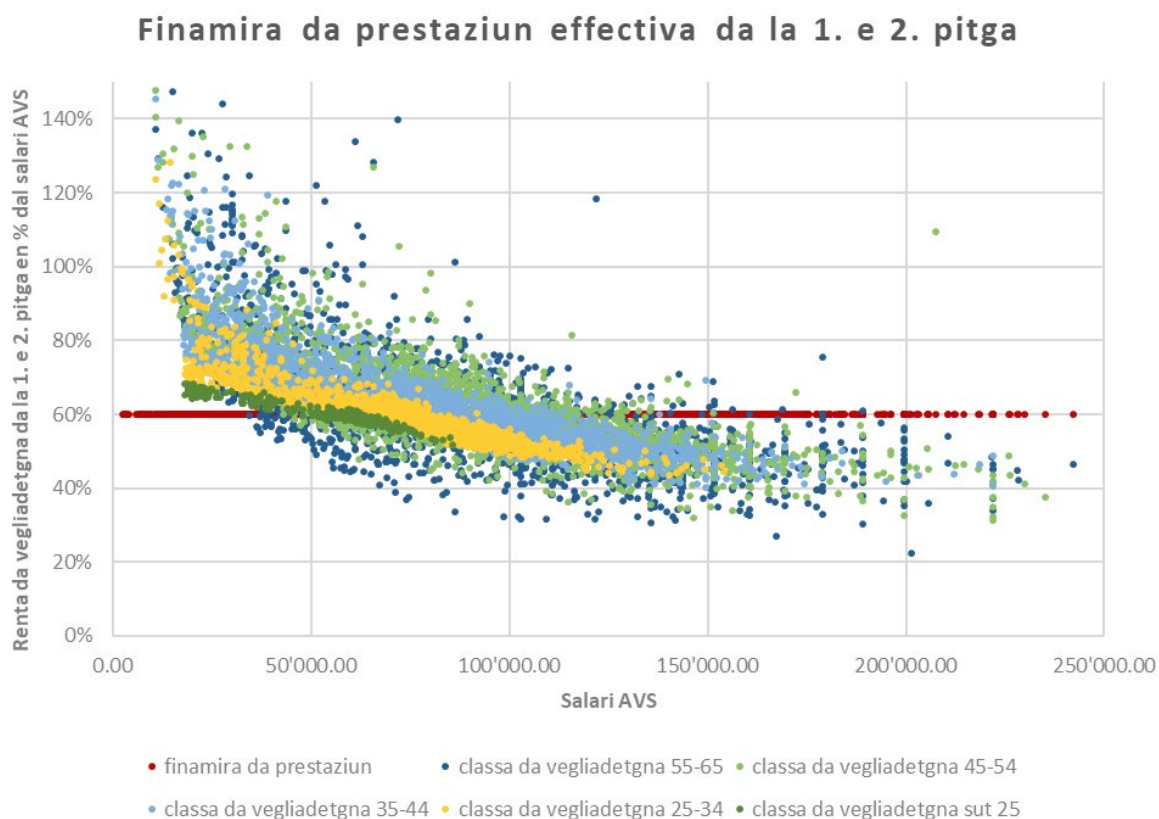
*La Cassa da pensiun da la Viafier retica ha actualmain ina tariffa da conversiun da 5.10%.

Funtauna: Allvisa SA, Turitg

Ils dischavantatgs envers las autras cassas cumparegliadas èn ils pli gronds tar las entradas bassas e tar las entradas autas. Tar las entradas bassas chaschuna la deducziun da coordinaziun minimala entradas assicuradas bassas. Quai pertutga collavuraturas e collavuratur da las classes da salari bassas, ma er persunas che lavuran a temp parzial. Tar las classes da salari autas ha la deducziun da coordinaziun da 25 pertschient, che n'è betg limitada areguard la summa, per consequenza ch'ina part considerabla da las entradas n'è betg assicurada.

Tar la CPGR na correspundan la finamira da prestaziun tenor model (teoreticamain, tenor reglament) e la finamira da prestaziun efectiva (tenor il dabun da spargn da las persunas assicuradas) betg al martgà. La finamira da prestaziun teoreticamain cuntanschibla fa quint cun ina carriera da lavur passentada cumplainamain en la cassa e cun apports facultativs exaurids totalmain. L'augment da la limita per apports facultativs era pensà a chaschun da la reducziun da la tariffa da conversiun per il 1. da schaner 2016 per dar a las persunas assicuradas la pussaivladad da cumpensar lur perditas da prestaziun individualas cun apports facultativs pli auts. L'evaluaziun dal dumber da persunas assicuradas ha ussa mussà che quest effect giavischà n'è betg daventà realitad. La gronda part da las persunas assicuradas n'è betg sa cumprada en cumplainamain. Las persunas assicuradas cuntanschan savens mo 75 % da lur renta da vegliadetgna da la 2. pitga ch'è pussaivla tenor reglament.

La grafica qua sutvart mussa la finamira da prestaziun ch'è da cuntanscher efectivamain tras las persunas assicuradas tar la CPGR. La rotscha da puncts mussa cleramain che la finamira da prestaziun prendida en mira per la 1. e la 2. pitga (60 % da l'ultim salari = lingia cotschna) na vegn betg cuntanschida da bleras persunas assicuradas, perquai ch'ellas èn sa cumpradas en mo per part.

2. Mesiras d'autras cassas da pensiun

Cassa da pensiun da la citad da Cuira

La Cassa da pensiun da la citad da Cuira ha sbassà l'onn 2017 sia tariffa da conversiun en in pass da 6,1 % a 5,2 %. Sco mesira da cumpensaziun ha la cassa da pensiun bunifitgà a tut las persunas assicuradas a partir da la vegliadetgna da 25 onns in apport da gulivaziun tranter 12,12 % e 17,31 % da lur dabun da vegliadetgna rectificgà. En la votaziun dals 25 da settember 2016 han las votantas ed ils votants da la citad da Cuira deliberà per quai ina summa totala da 4,25 milliuns francs ed approvà l'augment da las contribuziuns da spargn (custs supplementars periodics da 0,62 milliuns francs per la citad da Cuira sco patruna da lavur).

Cassa da pensiun da la Viafier retica

La Cassa da pensiun da la Viafier retica ha reduci la tariffa da conversiun en plirs pass da 7,1 % (2010) a 5,1 % (2021). Per mitigiar la reducziun da las tariffas da conversiun ha la Viafier retica fatg apports da la patruna da passa 23 milliuns francs en sia cassa da pensiun tranter ils onns 2012 fin 2021. Per il 1. da schaner 2013 ha la Cassa da pensiun da la Viafier retica concludi d'augmentar las contribuziuns da spargn per 1,8 puncts procentuals en media. La patruna e las persunas emploiadas mantegnan la repartiziun vertenta da las contribuziuns tranter patruna e persunas assicuradas en la relaziun da 61 % a 39 %. Per il 1. da schaner 2017 vegn fatg in ulteriur augment per var 1,5 puncts procentuals (tut tenor la gruppa da vegliadetgna).

Per ils 31 da decembar 2019 ha la Cassa da pensiun da la Viafier retica sbassà il tschains tecnic ad 1,25 % e furnà ina reserva per pudair adattar las tariffas da conversiun a las valurs correctas tenor la tecnica d'assicuranza a partir da l'onn 2022. Il Cussegl da fundaziun vegn ad elavurar proximamain in concept equilibrà.

Cassa da pensiun da Glaruna

La Cassa da pensiun da Glaruna sbassa la tariffa da conversiun a partir da l'onn 2021 en tschintg pass annuals da 5,9 % a 5,2 %. Per cumpensar la finamira da prestaziun augmenta ella las contribuziuns da spargn per 2,0 fin 2,5 %. Vitiers vegnan anc ulteriuras mesiras da sustegn sco ina renta dal possess actual ed ina garanzia da la renta da l'onn precedent.

3. Facit intermediar

Igl è urgent e necessari d'adattar il model da provediment existent. Igl è nuncunten-taivel ed i daventa er pli e pli problematic per las patrunas ed ils patruns associads, sche las persunas emploiadas dal chantun, da las instituziuns, da las vischnancas e da las autras patrunas e dals auters patruns publics affiliads a la CPGR han ina mendra soluziun da provediment che las persunas emploiadas da patrunas e patruns dal maun public cumparegliabels, sco per exempel la Viafier retica, la citad da Cuira u las administraziuns dals chantuns vischins.

Per il chantun vali da mantegnair l'attractivitat sco patrun resp. da la restituir tar tschertas categorias da persunal, per gudagnar e per pudair tegnair las collavuraturas ed ils collavurats qualifitgads necessaris. Sut l'aspect d'ina generaziun cun in

grond dumber da collavuraturas e collavuratur pli vegls e da pensiunaments correspundents vegnan bleras plazzas a stuaiv vegnir occupadas da nov ils proxims onns. En vista al svilup demografic ed en vista a la mancanza da persunas spezialisadas vegni mintgatant ad esser decisiv ch'il chantun porschia cundiziuns d'engaschament confurmas al martgà. Latiers tutga er la soluziun da provediment.

Per instituziuns autonomas da dretg public, en spezial per la Scola auta spezialisada dal Grischun e per ils Servetschs psichiatrics dal Grischun, sa mussi gia oz cleramain ch'ellas n'èn betg pli cumpetitivas sin il martgà da lavur relevant per ellas, sch'i sa tracta da recrutar las persunas autamain spezialisadas necessarias.

IV. Finamiras, strategia e mesiras da la CPGR

La CPGR è in institut autonom da dretg public dal chantun. Sia cumissiun administrativa è responsabla e cumpetenta per fixar las prestaziuns e per garantir la stabilitad finanziaria da la CPGR. La cumpetenza dal legislatur sa restrenscha a la finanziaziun resp. a la fixaziun dal process da spargn. Perquai è la cumissiun administrativa sa fatschentada cun la situaziun da la CPGR ed ha definì finamiras ed ina strategia da realisaziun pussaivla.

1. Finamiras

Finamira 1: Mantegnair las prestaziuns da vegliadetgna vertentas

Il mantegniment da las prestaziuns da vegliadetgna vertentas è la finamira minimala. Per quest intent ston las contribuziuns da spargn futuras (= cumpensaziun per il futur) vegnir augmentadas. Sche la tariffa da conversiun vegn reducida pli svelt che gia previs, ston – per ina generaziun transitorica – ils dabuns da spargn vegnir augmentads commensuradamain, per che las perditas da prestaziun possian vegnir mitigadas. L'adattaziun dals parameters technics da l'assicuranza ed ina soluziun transitorica èn chausa da la cumissiun administrativa, che ha l'intenziun da prender ils conclus necessaris fin la fin da l'onn 2020.

Finamira 2: Model da provediment optimà

Il model da provediment sto vegnir optimà per cuntanscher ina finamira da prestaziun confurma al martgà, sco ch'ella exista p.ex. tar las cassas da pensiun da la Viafier retica, da la citad da Cuira u dal chantun Glaruna. Per quest intent ston las contribuziuns da spargn vegnir augmentadas. La finala pon las cundiziuns d'engaschament vegnir meglieradas e l'attractivitat dal patrun po vegnir mantegnida resp. augmentada. La concepziun dal model da provediment ed il relasch dals reglaments necessaris è chausa da la cumissiun administrativa da la CPGR.

Finamira 3: Stabilitad, flexibilitad ed evitaziun da redistribuziun

Tenor il conclus da la cumissiun administrativa duai la CPGR vegnir transferida d'ina instituziun cuminaivla en ina instituziun collectiva. Cun quai mida la CPGR la furma administrativa, resta però en la furma giuridica d'ina instituziun autonoma da dretg public.

Las pussaivladads d'ina instituziun collectiva duain facilitar da stgaffir ina basa sauna per las personas assicuradas activas e per las personas pensiunadas. Per quest intent èsi previs da transferir las personas pensiunadas vertentas en in'ovra da provediment separada. Uschia duai vegnir meglierada l'abiltad da sanar l'ovra da provediment futura da las personas assicuradas activas e stgaffida ina soluziun gista senza redistribuziun. Il model da l'instituziun collectiva è plinavant in model progressiv che correspunda al martgà, ed el porscha pussaivladads individualas per tut las gruppas en mira (administraziun chantunala, vischnancas, personas d'instrucziun, instituziuns dal chantun). El permetta d'evitar partenzas e da trair a niz sinergias (p.ex. cun affiliaziuns cun manaschis quasi chantunals). A lunga vista sa porschan schanzas da gudagnar novas affiliaziuns attractivas.

2. Strategia

La cumissiun administrativa da la CPGR ha concludì ils 20 da mars 2020 las suandantas trais vias d'acziun strategicas:

- mesiras per stabilisar e per mantegnair la cassa
- realisaziun d'in nov model da provediment cun ina finamira da prestaziun confurma al martgà
- creaziun d'ina structura nova e progressiva (instituziun collectiva)

3. Mesiras per stabilisar e per mantegnair la cassa

Ils parameters technics da l'assicuranza vegnan adattads sco suonda:

- midar da tavlas periodicas a tavlas da generaziuns per ils 31 da december 2021
- reducir il tschains tecnic da 2 % ad 1,75 % per ils 31 da december 2021 (calculà sin la basa sco instituziun cuminaivla)
- sbassar la tariffa da conversiun da 5,89 % a 4,7 % (vegliadetgna da 65 onns) per il 1. da schaner 2022

Questa adattaziun dals parameters technics da l'assicuranza è absolutamain necessaria, e quai independentamain da la perspectiva da finanziaziun e da la perspectiva da prestaziun. Ella cumpiglia la midada da tavlas periodicas a tavlas da generaziuns e la reducziun dal tschains tecnic da 2 % ad 1,75 %. A medem temp sto la tariffa da conversiun vegnir reducida a 4,7 %, per ch'ella saja correcta ord vista da la tecnica da l'assicuranza. Cun quest conclus ademplescha la cumissiun administrativa sco organ suprem l'incumbensa e la responsabladad attribuida da la lescha. Ella sto procurar per la stabilitad finanziaria da l'instituziun da provediment professional sco er per in equilibr a vista mesauna ed a lunga vista tranter l'investiziun da la facultad e las obligaziuns (art. 51a al. 2 lit. n LPP).

Tenor las calculaziuns dals experts externs consultads chaschuna la realisaziun da la mesira ina perdita massiva da la prestaziun cun ina renta da vegliadetgna ch'è fin 20 pertschient pli bassa. Plinavant ston las personas assicuradas activas gidar a

finanziar las personas pensiunadas. Malgrà las consequenzas gravantas na pon las patronas ed ils patrons betg vegnir obligads da prestar mesiras da compensaziun. Mo en cas d'ina sanaziun ston – tenor la lescha – las patronas ed ils patrons surpigliar almain la mesadad da las contribuziuns da sanaziun.

4. Nov model da provediment cun ina finamira da prestaziun confurma al martgà

Las prestaziuns reducidas fermamain pervia da la reducziun da la tariffa da conversiun duain vegnir curregidas cun in nov model da provediment. Quel s'orientescha al nivel da prestaziun da patronas e patrons cumparegliabels (chantuns da la Svizra orientala, Viafier retica u citad da Cuir) e duess esser equipà cun ina finamira da prestaziun confurma al martgà. La finamira è quella ch'il chantun, sias instituziuns sco er autras patronas ed auters patrons affiliads possian porscher ina soluziun da provediment competitiva sin lur martgà da lavur relevant. I na sa tracta betg d'ina soluziun da luxus, mabain d'in model da provediment competitiv. En spezial er las instituziuns chantunales profitassan d'ina soluziun da provediment confurma al martgà tar la recrutaziun da lur personas spezialisadas.

5. Structura nova e progressiva (instituziun collectiva)

Ultra dals parameters tecnicos d'assicuranza corrects e d'in model da provediment conform al martgà dovri er ina structura progressiva. Quella duai garantir la stabilitad, impedir redistribuziuns ed esser uschè flexibla sco pussaivel. Cun midar da la furma administrativa d'ina instituziun cuminaivla ad ina instituziun collectiva duai vegnir tegnì quint da questas pretensiuns.

En la furma d'ina instituziun collectiva pon las personas pensiunadas vertentas vegnir unidas e segiradas en ina instituziun da provediment. Er las personas assicuradas activas da tut las patronas e da tut ils patrons affiliads pon vegnir administradas en ina instituziun da provediment separada. Las personas assicuradas activas na ston betg pli purtar la ristga da las rentas garantidas. Ina redistribuziun da las personas assicuradas activas a las personas che retiran ina renta pudess vegnir evitada. Quai è urgentamain necessari.

Ulteriuras instituziuns da provediment n'èn betg previsas per entant. Pussaivel èsi però da far plans novs u da stgaffir instituziuns da provediment novas.

6. La «attrattività dal patron» sco punct central da svilup

En ses program da la Regenza 2021-2024 ha la Regenza integrà in punct central da svilup «patron attractiv» (PS 1.2, missiva carnet nr. 8 / 2019-2020, pagina 439).

Sco patrona attractiva duai l'administraziun chantunala porscher a sias collavuraturas ed a ses collavuratur cundiziuns d'engaschament e da lavur progressivas cun pre-

staziuns da salari, prestaziuns socialas e prestaziuns accessoricas al salari cumpe-
titivas. Per ch'il chantun Grischun possa gudagnar e tegnair avunda collavuraturas
e collavuratur, en spezial forzas spezialisads e caders, duain las cundiziuns d'enga-
schament e da lavur vegnir adattadas als giavischs actuals. Ina part dal punct central
da svilup pertutga las prestaziuns da provediment dal chantun sco patrun da lavur.
Pertutgadas directamain èn però er las instituziuns autonomas da dretg public dal
chantun ch'èn suttamessas al champ d'applicaziun da la Lescha dal persunal e da la
Lescha davart la Cassa da pensiun e che stattan – sin lur martgà da lavur relevant –
en ina gronda concorrenza cun las medemas instituziuns d'auters chantuns u da
l'exteriur vischin.

Las collavuraturas ed ils collavuratur percepeschan e giuditgeschan las cundiziuns
d'engaschament e da lavur ozendi adina pli fitg sco «pachet cumplessiv». Las pus-
saivladads da flexibilisar e d'individualisar il provediment persunal da las personas
assicuradas tar la CPGR duain vegnir extendidas, e las prestaziuns d'assicuranza –
en spezial per personas che lavuran a temp parzial e per caders – duain vegnir
meglieradas, perquai che las prestaziuns da la CPGR èn per part sut la media
cumpareglià cun autras cassas da pensiun.

7. Attractivitat meglierada da las vischnancas affiliadas sco patrunas

Tar las patrunas ed ils patruns affiliads a la CPGR tutgan er bundant dus terzs da las
vischnancas grischunas sco er autras corporaziuns da dretg public. Quellas stattan –
sco il chantun e ses instituts autonomi da dretg public – en concorrenza cun autras
patrunas e patruns sin il martgà da lavur. Perquai che la recrutaziun da personas
spezialisadas dastgass d'aventar adina pli difficila ils proxims onns, è ina soluziun da
provediment confurma al martgà d'ina impurtanza creschenta per las patrunas ed ils
patruns. Las meglieraziuns prenidadas en mira èn er en l'interess da las vischnancas
e da las corporaziuns affiliadas a la CPGR sco er da lur collavuraturas e collavura-
turs activs assicurads tar la CPGR. Savens han las personas emploiadas commu-
nalas ch'èn assicuradas tar la CPGR relaziuns d'engaschament fitg differentas, p.ex.
personas d'instrucziun cun pensums parzials u posiziuns da cader sco chanzlista/
chanzlist u manadra/manader da l'administraziun. En spezial la reducziun e la limita-
ziun da la deducziun da coordinaziun tegnan quint d'occupaziuns a temp parzial e da
posiziuns da cader er en las vischnancas affiliadas.

Cun la furma administrativa d'ina instituziun collectiva e cun plans elegibels po la
flexibilitad vegnir augmentada fermamain. Quai permetta da porscher er a las visch-
nancas affiliadas ed a lur collavuraturas e collavuratur soluziuns che correspundan
als basegns.

Ultra da quai èsi en l'interess da tuts, sche la redistribuziun dad oz da las personas
assicuradas activas a las personas pensiunadas vegn interrupta.

8. Finanziaziun

La LPP prescriba che corporaziuns da dretg public stoppian reglar per lur cassa da
pensiun ubain las prestaziuns ubain la finanziaziun (art. 50 al. 2 LPP).

Il chantun Grischun ha decidì da reglar en lescha la finanziaziun. Il legislatur ha fixà l'autezza da las contribuziuns da spargn periodicas (art. 8 LCPG). Sche las contribuziuns da spargn vegnan auzadas, sto vegnir adattada la lescha.

Las prestaziuns d'assicuranza vegnan fixadas da la cumissiun administrativa (art. 9 LCPG). «Las prestaziuns ston sa drizzar tenor ils meds finanzials disponibels. Sche quels na bastan betg pli, ston ubain vegnir adattadas las prestaziuns als meds finanzials disponibels ubain sto il Cussegl grond vegnir dumandà d'augmentar las contribuziuns da spargn» (missiva carnet nr. 14 / 2012-2013, pagina 903).

La cumparegliaziun cun autras cassas da pensiun ha mussà che tant la finamira da prestaziun teoretica sco er la finamira da prestaziun efectiva n'èn gia oz betg confurmas al martgà. Tras l'adattaziun necessaria da las basas tecnicas vegn questa largia anc a s'engrandir. Plinavant èn las prestaziuns gia vegnidas reducidas en il passà cun sbassar substanzialmain la tariffa da conversiun e cun impunder meds disponibels en ina dimensiun considerabla per finanzia posterioramain las obligaziuns da rentas. Sch'il chantun vul restar in patrun cumpetitiv, na pon las prestaziuns betg vegnir reducidas anc pli fitg. Perquai sto il legislatur vegnir dumandà da conceder contribuziuns da spargn pli autas.

La finanziaziun restanta da la CPGR l'onn 2005 è sa restrenschida a la cuvrada dal deficit da quella giada e n'ha previs naginas reservas en cas da midadas da la valor. Quellas n'han betg pudì vegnir furmadas sco planisà entaifer la perioda prevista da 10 onns, per la quala era vegnida francada en la lescha ina garanzia chantunala da durada limitada. D'ina vart, perquai che la crisa economica e finanzia ha chaschunà a partir da l'onn 2008 ina sutgaranzia da la cassa (grad da cuvrada ils 31 da december 2008: 92,8 %). Da l'autra vart, perquai ch'ils chapitals da spargn da las personas pensiunadas han stuì vegnir finanzia pliras giadas posteriuramain dapi lura (reduziuns dal tschains tecnic). Er quai è i a donn e cust dal grad da cuvrada.

Las contribuziuns da spargn èn vegnidas auzadas mo marginalmain dal legislatur per l'onn 2015. Tenor l'analisa da benchmark èn ellas las pli bassas da tut las patrunas e da tut ils patruns resguardads. Da questa situaziun da partenza resulta ch'il basegn d'adattaziun tar las contribuziuns da spargn è considerabel.

Per stgaffir ina finamira da prestaziun confurma al martgà èn necessarias contribuziuns da spargn cleramain pli autas. Tenor la proposta vegnan las contribuziuns incassadas vinavant a partir da la vegliadetgna da 20 onns e creschan fin a la vegliadetgna da 50 onns. Per las personas assicuradas tranter 50 e 65 onns duai vegnir fixada ina tariffa da contribuziun unitara.

Cuntrari a las contribuziuns da spargn pon las contribuziuns da ristga dad actualmain 4 % (a partir da 25 onns) resp. 2,5 % (20 fin 25 onns) vegnir reducidas probablmain per 1,5 puncts procentuals e vegnir transferidas a las contribuziuns da spargn. Uschia po vegnir cumpensada ina part dals custs per las contribuziuns da spargn necessarias pli autas.

Sche la deducziun da coordinaziun proponida – e betg midada – da 25 pertschient dal salari suttamess a la AVS vegn validada cun il grad d'occupaziun, s'augmenta il salari assicurà per las personas che lavuran a temp parzial. Sche la summa dal minimum (17 775 francs) croda davent, s'augmenta il salari assicurà per entradas pli

bassas. Grazia a la limitaziun da la deducziun da coordinaziun maximala (28 440 francs) vegn augmentà il salari assicurà en las classas da salari autas. Tenor las calculaziuns dals experts s'augmenta la summa dals salaris assicurads da 531 milliuns francs a 563 milliuns francs resp. per var 6 % (calculà per il dumber da persunas assicuradas activas e per persunas che retiran rentas d'invaliditad temporaras da la cassa da pensiun per ils 31 da december 2019). Da questa summa dals salaris pli auta resultan la finala contribuziuns da spargn pli autas.

Per realisar il model da providiment conform al martgà vegnan duvradas tut en tut contribuziuns da spargn pli autas da 48,5 milliuns francs per onn. Tenor il plan da spargn standard previs ston 25,8 milliuns francs da questas contribuziuns vegnir surpigliads da las patrunas e dals patruns e 22,7 milliuns francs da las persunas emploiadas. La relaziun da contribuziun sa sposta dad oz 57 % a 43 % vers 56 % a 44 %. Suentar la deducziun da las premias da ristga transferidas (8,4 miu. francs), restan custs supplementars da 21,0 milliuns francs per las patrunas ed ils patruns e custs supplementars da 19,0 milliuns francs per las persunas emploiadas.

Suentar che las premias da ristga pli bassas (2,0 miu. francs) èn vegnidas deducidas, importan las contribuziuns da spargn pli autas 8,9 milliuns francs per onn per il chantun sco patrun. Gist sco las patrunas ed ils patruns vegnan er las lavurantas ed ils lavurants engrevgiads fermamain tras l'augment da las contribuziuns da spargn. Ellas ed els ston surpigliar custs supplementars da netto 8,0 milliuns francs. Las contribuziuns da spargn pli autas reduceschan ils salaris nets resp. las entradas disponiblas. Las lavurantas ed ils lavurants prestan uschia lur contribuziun per garantir in'atezza commensurada da lur rentas.

Classa da vegliadetgna	Custs supplementars emploiads	Custs supplementars patruns	Ristga emploiads	Ristga patruns	Total	Custs nets emploiads	Custs nets patruns
sut 25	254'000	254'000	-58'000	-58'000	-117'000	196'000	196'000
25 – 34	2'021'000	2'021'000	-561'000	-561'000	-1'122'000	1'460'000	1'460'000
35 – 44	4'122'000	4'159'000	-878'000	-944'000	-1'822'000	3'244'000	3'215'000
45 – 54	7'876'000	10'334'000	-1'097'000	-1'473'000	-2'570'000	6'779'000	8'861'000
sur 55	8'444'000	9'025'000	-1'080'000	-1'716'000	-2'796'000	7'364'000	7'309'000
Total	22'717'000	25'793'000	-3'675'000	-4'752'000	-8'427'000	19'043'000	21'040'000

Funtauna: Allvisa SA, Turitg

V. Explicaziuns davart las singulas disposiziuns

Art. 5: Principis

Tenor l'art. 5 al. 2 LCPG vegn pajada ina renta temporara per surviventas e survivents che vegn fixada en pertschients dal salari assicurà (= primat da prestaziun). La renta per surviventas e survivents importa 60 % da la renta d'invaliditad assicurada, che corresponda da sia vart a 60 % dal salari assicurà. Pia importa la renta per surviventas e survivents 36 % dal salari assicurà.

Cur che la persuna assicurada defuncta cuntanscha la vegliadetgna da 65 onns, vegn la renta per surviventas e survivents calculada sin basa dal dabun da vegliadetgna ch'è vegnì augmentà vinavant durant quel temp, e determinada da nov (= primat da contribuziun). Questa soluziun cumbinata è enconuschenta sut la noziun «duoprimat».

En la pratica ha questa soluziun per consequenza che la renta per surviventas e survivents vegn reducida per part massivamain, cur che la persuna assicurada defuncta cuntanscha la vegliadetgna da pensiun teoretica. Questa reducziun resulta eventualmain blers onns suenter la mort da la persuna assicurada. Per las personas pertutgadas è quai difficil d'encleger. Ultra da quai chaschuna la surveglianza e la realisaziun blera lavur per l'administraziun.

La nova soluziun prevesa perquai ina renta per conjugals/partenaris da vita che vegn pajada per vita duranta e che na vegn betg pli midada, cur che la persuna assicurada cuntanscha la vegliadetgna da pensiun. En cas da rentas per surviventas e survivents vala da nov il primat da prestaziun. Il duoprimat vala mo per rentas d'invaliditad.

Ultra da quai duai la persuna che retira ina renta d'invaliditad pudair tscherner tranter la retratga dal chapital u tranter ina renta il mument che la vegliadetgna da pensiun vegn cuntanschida – e las surviventas ed ils survivents duain avair questa opziun il mument che la persuna assicurada mora.

Art. 6: Patrunas e patruns associads

La formulaziun vertenta en l'art. 6 al. 2 LCPG «valan sco associadas facultativas» è vegnida interpretada differentamain en la pratica. La LPP prevesa contracts d'affiliaziun en cas d'affiliaziuns. In contract sco act giuridic bilateral premetta per definiziun il consentiment e la voluntad. Perquai è inclusa la voluntariadad.

La Banca chantunala grischuna, las vischnancas, las corporaziuns da vischnancas ed autras instituziuns che adempleschan oravant tut incumbensas publicas duain pudair vegnir associadas sin basa da contracts. La nova formulaziun cumpiglia ultra da quai ils alineas 2 e 3.

Il circol da las patrunas e dals patruns affiliads na duai betg vegnir midà en moda materiala.

La cumissiun administrativa decida tge personas emploiadas che vegnan assicuradas. Ina formulaziun positiva è pli clera ch'ina formulaziun negativa. La fixaziun dal circol da las personas assicuradas tutga tar las incumbensas betg delegablas ed irrevocablas da l'organ suprem.

Art. 7: Definiziun dal salari assicurà / adattaziun da la deducziun da coordinaziun

La limita da l'import da la deducziun da coordinaziun d'almain 125 pertschient da la renta da vegliadetgna minimala simpla annuala da la AVS (actualmain 17 775 francs) croda d'avent.

Per salaris sutta mess a la AVS fin 71 100 francs (pensum cumplain) s'augmenta uschia il salari assicurà. Persunas assicuradas cun salaris pli pitschens, tranter quellas bleras persunas che lavuran a temp parzial e dunnas, survegnan ina meglra segirada sociala cunter vegliadetgna ed invaliditad. Er il Cussegl federal propona en sia proposta da refurma concernent la LPP da reducir la deducziun da coordinaziun.

La deducziun da coordinaziun resta tar 25 pertschient dal salari sutta mess a la AVS, ses import vegn però limità tar la renta da vegliadetgna maximala da la AVS (actualmain 28 440 francs). Quai impedescha ch'ina gronda part dal salari n'è betg cunassicurà tar las entradas superiuras. Fin ussa era quai in dischavantatg da concurrenza gravant tar las plazzas da cader.

Per ils salaris sutta mess a la AVS tranter 71 100 francs e 113 760 francs per in pensum cumplain na sa mida il salari assicurà betg. La deducziun da coordinaziun da 25 pertschient na sa mida betg per quests salaris, perquai ch'ella n'è betg pertutgada da la crudada dal minimum e da la limitaziun dal maximum.

La valitaziun da la deducziun da coordinaziun cun il grad d'occupaziun augmenta l'attractivitat d'ina occupaziun a temp parzial resp. meglierescha la situaziun d'assicuranza er en cas d'engaschaments multipels. La deducziun da coordinaziun variabla è ina necessitad en il mund da lavur odiern e vegn gia applitgada da bleras cassas da pensiun.

Il salari minimal assicurabel n'è fin ussa betg fixà tar la CPGR. La consequenza da quai è che salaris fitg pitschens ston vegnir assicurads ed administrads cun ina lavur administrativa considerabla. Els han in potenzial da furmaziun da chapital minim ed effectueschan in dabun da vegliadetgna uschè pitschen, che la renta minimala da 100 francs na vegn betg cuntanschida en la pratica e ch'i vegn pajada ora ina cumpensaziun en chapital. Da nov duai valair la sava d'entrada tenor la LPP (actualmain 21 330 francs). Questa soluziun correspunda a quella da las cassas da pensiun da la Viafier retica e da la citad da Cuira.

L'avantatg per las persunas che retschaivan in salari ch'è exclus da l'assicuranza è quel ch'i dat in salari net pli aut, perquai che las contribuziuns da spargn e da ristga crodan d'avent.

Il salari maximal assicurabel correspunda al salari annual maximal tenor la scala chantunala da salarisaziun minus la deducziun da coordinaziun. Grazia a la deducziun da coordinaziun limitada a maximalmain 28 440 francs s'augmenta il salari maximal assicurabel da 166 520 francs a 193 587 francs.

Art. 8: Contribuziuns

La tabella qua sutvart mussa il total da las contribuziuns da spargn (patrunas e patruns, persunas employadas) tenor il dretg vertent e las novas contribuziuns da spargn. La contribuziun da la patruna u dal patrùn sto esser almain uschè gronda sco las contribuziuns totalas da tut sias persunas employadas (art. 66 al. 1 LPP). En la lescha chantunala vegn repetida questa repartiziun (art. 8 al. 3 LCPG). La repartiziun effectiva da las contribuziuns da spargn sin las patrunas ed ils patruns d'ina vart e sin las persunas employadas da l'autra vart vegn fixada da mintga patruna sezza resp. da mintga patrùn sez en il rom da las prescripziuns legalas.

Vegliadetgna	Contribuziuns da spargn	Contribuziuns da spargn
	oz	da nov
20–24	7,0	12,0
25–29	9,0	14,0
30–34	11,0	16,0
35–39	13,0	18,0
40–44	15,0	22,0
45–49	18,0	27,0
50 fin 54	20,0	30,0
55 e dapli	22,0	30,0

La graduaziun proponida da las contribuziuns da spargn prevesa ina curva pli platta sur las categorias da vegliadetgna. Persunas employadas pli giuvnas pagan contribuziuns da spargn pli autas. Quai dat bain dapli deducziuns ord vista da la persuna che retschaiva il salari, chaschuna dentant dabuns da spargn pli gronds. In franc pajà en sco persuna giuvna en il providement è economicamain raschunaivel, perquai ch'el porta – grazia a l'effect dal tschains e dal tschains dal tschains – a lunga vista dapli ch'in franc spargnà a la fin da la carriera professiunala. Las contribuziuns da spargn pli autas vegnan per part cumpensadas tras in transferiment or da la premia da ristga. Tranter las duas contribuziuns exista – ord vista da la persuna employada – ina differenza essenziala: Entant che la premia da ristga sto vegnir resguardada sco «premia d'assicuranza» (à-fonds-perdu), va la contribuziun da spargn en il dabun da vegliadetgna personal da la persuna assicurada e sustegna il process da spargn.

Las classes da vegliadetgna vertentas da 5 onns duain vegnir mantegnidas. Stgalims pli gronds (p.ex. da 10 onns tenor la LPP) chaschunan differenzas pli grondas tar las deducziuns socialas. Quai na vegn betg giavischà da las persunas employadas. Ina structuraziun pli fina (p.ex. ina nova tariffa da contribuziun mintga onn) chaschuna perencunter blera lavur. La midada a bunificaziuns da vegliadetgna en pass pli pitschens fiss colliada cun custs fitg auts per la generaziun transitorica. Persunas employadas pli veglias d'aventan pli attractivas pervia dal svilup demografic ed èn tschertgadas correspudentamain. La tema che l'augment previs da las contribuziuns da spargn da la patruna u dal patrùn pudess er avair dischavantatgs sin il margà da lavur per persunas assicuradas pli veglias, n'è betg motivada ord vista da la Regenza. Cun eleger ses personal guarda il chantun adina che l'entir profil d'exigenzas vegnia ademplì optimalmain – independentamain da la vegliadetgna da la candidatura u dal candidat.

Art. 10: Possess actual cun bunificaziuns supplementaras

Questa obligaziun deriva dal temp da la midada dal primat da prestaziun al primat da contribuziun. Da las pretensiuns respectivas da paucas persunas assicuradas resulta per la CPGR mo pli in'obligaziun da totalmain 264 500 francs (bilantscha per ils 31 da december 2019). La CPGR sa, da tge persunas assicuradas activas e da tge import ch'i sa tracta en detagl; pia pon ils imports correspondentes vegnir attribuids per ils 31 da december 2021 a mintga persuna assicurada legitimada resp. a lur dabuns da vegliadetgna. L'art. 10 LCPG po vegnir stritgà.

Art. 10a: Contribuziun chantunala unica per finanzia la soluziun transitorica per il 1. da schaner 2022

La Regenza è pronta da sustegnair finanzialmain la soluziun transitorica da la CPGR cun in pajament unic. Tras in pajament unic pon il dabun da vegliadetgna e la prestaziun d'extrada acquistada (prestaziun da libra circulaziun) vegnir auzads tut tenor la vegliadetgna. La contribuziun chantunala è destinada a quellas collavuraturas ed a quels collavurats ch'èn assicurads obligatoricamain tar la CPGR tenor la Lescha dal persunal.

L'import necessari per il pajament unic è vegnì calculà dals experts da la Allvisa SA cun 17 milliuns francs.

VI. Consequenzas finanzialas e persunalas

Per il chantun sco patrun resultan custs supplementars dad 8,9 milliuns francs per onn. Las persunas emploiadas prestan ina contribuziun pli u main tuttina gronda sco las patronas ed ils patruns. Las collavuraturas ed ils collavurats dal chantun Grieschun surpiglian contribuziuns da spargn pli autas en la dimensiun dad 8,0 milliuns francs.

Il plan da finanzas uffizial 2021-2024 ch'è collià cun il program da la Regenza, cuntegna 5 milliuns francs periodics annuals a partir da l'onn 2022. En quest connex sa tracti d'ina valur directiva approximativa che sto vegnir rectifitgada en il rom da la rectificaziun dal plan da finanzas.

Per il chantun, per las vischnancas e per las autras patronas e patruns affiliads n'ha il project naginas consequenzas persunalas.

VII. Soluziun transitorica

Per il 1. da schaner 2022 duai la tariffa da conversiun a la vegliadetgna da renta da 65 onns vegnir sbassada da 5,49 % (annada 1959 e pli giuvnas) a 4,70 %. Senza mesiras da sustegn adequatas chaschuna questa adattaziun perditas da rentas da fin 20 % per las persunas assicuradas activas.

A medem temp duain las contribuziuns da spargn vegnir augmentadas uschia, che la finamira da prestaziun tenor model crescha da 57 % sin 68 % dal salari assicurà. Cun augmentar la finamira da prestaziun vegni cuntanschì che las prestaziuns da la

CPGR – ch'èn oz sut la media cumpareglià cun ils proxims conturns – correspundan en l'avegnir al martgà. Persunas assicuradas activas pli giuvnas, che han anc da pagar ina gronda part da lur contribuziuns a la cassa da pensiun, profiteschon da las contribuziuns da spargn pli autas. Suenter l'adattaziun dal reglament è lur renta da vegliadetgna tenor model pli auta che oz e cuntanscha in nivel che corresponda al martgà. Persunas assicuradas activas che stattan curt avant il pensiunament, na pon betg pli profitar ditg da las contribuziuns da spargn pli autas: Lur renta da vegliadetgna tenor model sa reducescha senza soluziun transitorica.

La cumissiun administrativa da la CPGR ha concludì d'elavurar ina soluziun per la generaziun transitorica. Las consequenzas da la sbassada da la tariffa da conversiun duain vegnir cumpensadas uschia, che la sminuziun da la renta da vegliadetgna tenor model vegn reducida ad ina dimensiun raschunaivla. A las annadas che stattan curt avant il pensiunament duai vegnir garantida ina gronda segirezza da planisaziun. La soluziun transitorica duai esser gista, tras quai ch'ella tracta en l'avegnir tut las persunas assicuradas da medema maniera a partir dal mument da la sbassada da la tariffa da conversiun.

La soluziun transitorica vegn a chaschunar custs da passa 100 milliuns francs, quai ch'è la conseguenza directa da la sbassada indispensabla e ferma da la tariffa da conversiun. La CPGR vegn a finanziair senza ina gronda part da quests custs ed ha gia fatg reservas correspundentas. Igl è previs che la cumissiun administrativa concludia la soluziun transitorica fin la fin da l'onn 2020.

La Regenza è pronta da sustegnair finanziailmain la soluziun transitorica da la CPGR cun in pajament unic. Tras in pajament unic pon il dabun da vegliadetgna e la prestaziun d'extrada acquistada (prestaziun da libra circulaziun) vegnir auzads tut tenor la vegliadetgna. La contribuziun chantunala è destinada a quellas collavuraturas ed a quels collavuraturs ch'èn assicurads obligatoricamain tar la CPGR tenor la Lescha dal persunal.

L'import necessari per il pajament unic è vegnì calculà dals experts da la Allvisa SA cun 17 milliuns francs.

VIII. Plan da termins

La Regenza vegn probablamain a deliberar il matg 2021 la missiva per mauns dal Cussegl grond. La tractativa dal project en il Cussegl grond è prevista per la sessiun d'avust 2021. Igl è previs da metter en vigur la revisiun parziala da la LCPG il 1. da schaner 2022.